

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО І ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ
ПРЕЗИДЕНТА В УКРАЇНІ, ФРАНЦІЇ, США**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент ІV курсу 13-421 групи
Спеціальності: 081 Право
Освітньо – професійної програми «Право»

Король Микита Андрійович

Керівник: к.ю.н., доц. Петренко Н.О.

Рецензент: к.ю.н., доц. Гавловська А.О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Становлення інституту президентства.....	8
1.1. Інститут президентства у становленні громадського суспільства в Україні та контексті суспільних трансформацій сучасної України.....	8
1.2. Політико-психологічні чинники сприйняття інституту президентства в Україні та оптимізація державного управління як форма посилення влад.....	15
РОЗДІЛ 2. Порівняльна характеристика діяльності інституту президентства в Україні, США та Франції.....	27
2.1. Порівняння інституту президентства України і США.....	27
2.2. Порівняння інституту президентства України і Франції.....	34
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інститут президентства в Україні був і залишається одним з головних чинників конституційних перетворень. Уже в одному з перших проектів нової Конституції незалежної України, розглянутому Верховною Радою 1992 року, в межах трикутника влади, Президент займав ключову роль, не тільки як уособлювача влади а й головним керуючим урядом. Зазначалося, зокрема, що президент є - «главою держави і виконавчої влади» (ст. 175), він: «очолює систему органів виконавчої влади України» і «здійснює загальне керівництво Кабінетом Міністрів України». Усе це справді давало певні підстави для уособлення французької форми правління. Ще більшу прив'язку до французького досвіду в а саме заострення зору до відповідальності президента і парламенту. Так, згідно з його положеннями парламент був наділений повноваженнями щодо призначення референдуму з питання довіри до глави держави, в тому випадку коли буде задовільний результат то парламент повинен був розпуститися протягом двох тижнів. Отже президент, являється ототожнювачем всіх гілок влади, та головним діючим органом в механізмі державного управління.

«Унікальність запровадженого в Україні режиму підкреслювалася, зокрема, тим, що західні дослідники довго не могли визначити його місце в рамках загальноприйнятої класифікації форм урядування, використовуючи для позначення цього недієздатного пострадянського гібрида термінологічні евфемізми на кшталт «слабка напівпрезидентська система», - цю думку висловили П. Данієрі та Т. Кузьо. Одним із наслідків політичного компромісу, на підставі якого здійснилось затвердження Головного Закону в парламенті без винесення на всенародний референдум, було закріплення недоторканності всіх гілок і центрів влади. Наприклад, конституційно зумовлений рівень відповідальності Президента України суперечить обсягу його повноважень і, головне, самому характеру його статусу.

Голову держави формально було виведено поза межі розподілу влади з одночасним збереженням за ним легітимності народного обрання та численних функцій гілки виконавчої влади. Але найгірше те, що запорукою здійснення президентських повноважень, по суті, ставала не ефективність інституційних механізмів взаємодії з іншими вищими органами держави, а досить архаїчний принцип політичної невразливості «першої особи держави». Тобто, Президент України наділений багатьма повноваженнями, закріпленими в Конституції України, має дуже великий вплив на всі гілки влади: на законодавчу, на виконавчу та судову.

Демократичні зміни, що проводяться в Україні, привели до необхідності інтенсивного пошуку нової моделі організації державної влади та її модернізації. Основою такої моделі став загальноновизнаний в сучасному світі принцип поділу влади, а також введення в державі інституту президентської влади. Президент – це не тільки лідер, який займає вищу ланку у формальній або неформальній ієрархії влади, а ще й певна система, в якій задіяні всі зацікавлені в політиці персонажі. Дослідження проблем функціонування і ролі інституту президенства є дуже актуальним через його наявність у багатьох державах світу (більше ніж в 150 країнах). Впливовість цієї інституції суттєво різниться в цих державах: президент - або є національним лідером, або в умовах його слабкості (парламентські або змішані форми правління) функції політичного лідера приймає на себе глава уряду. Проте, це ніяк не означає, що у всіх країнах, де є такий пост, саме президент - є національним лідером. Інститут Президентства - одна з найважливіших ланок в механізмі державного регулювання, яка в системі стримувань і противаг відіграє ключову роль.

Президент України бере рішучу роль в гільці виконавчої влади - тобто допомагає в створенні Кабінету Міністрів України. Також, відіграє невід'ємну роль в законодавчій ініціативі, і приймає участь в судовій владі. Інститут глави держави для переважної більшості країн світу є класичним.

Тобто, у деяких державах він займає роль рушійного елемента прогресивних реформ, що становить основу прогресивного розвитку суспільства. В інших - є номінальною складовою діючого владного режиму, що погіршує і гальмує процес правового й суспільного розвитку.

Як наслідок, інститут Президента може виступати як ініціатором розвитку держави, так і стримуючим чинником останнього. З огляду на це, досить актуальним в Україні, у контексті розподілу повноважень у трикутнику Президент України–Кабінет Міністрів–Верховна Рада України, стає проведення порівняльного аналізу сучасної прогресивної практики країн світу щодо визначення місця та ролі Президента. На користь актуальності проблеми свідчить ціла низка дисертацій з досліджуваної теми. Свої роботи з цього питання присвятили А.Лейпхарт, М.Дюверже, В.Опришко, В.Погорілко та інші. Вагомим внеском у розвиток сучасних положень науки яка вивчає інститут президенства є науково-практичний коментар Конституції України під редакцією В.Л.Тацій. Тематика дослідження взаємопов'язана із працями Н.І.Гочаренко «Інститут президенства в суспільній трансформації сучасної України»; О.М.Горбатенко «Інститут Президентства у становленні громадянського суспільства в Україні»; Д.І. Дідух «Інститут Президента в оптимізації державного регулювання інтелектуальної власності: світовий досвід та вітчизняні реалії».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Праця ґрунтується на положеннях Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (прийнята Верховною Радою 18 березня 2004 р. № 1629-IV), Програми «інтеграції України до Європейського Союзу», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2000 р. № 1072, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, Програми про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави, затвердженої Указом Президента України від 8 листопада 2019 року № 837, «Загальнодержавної

програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», схваленої Законом України від 21 листопада 2002 р. № 228-IV.

Кваліфікаційна робота виконана згідно напрямів наукових досліджень кафедри: «Адміністративно – правове регулювання суспільних відносин у соціально-економічній, адміністративно-політичній сферах та правоохоронній діяльності» (номер державної реєстрації 0117U001733).

Тема кваліфікаційної роботи затверджена Вченою радою Херсонського державного університету(наказ № 381-Двід 22.04.2020 року) та відповідає тематиці пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних досліджень ЗВО.

Мета і завдання дослідження. Метою є вивчення інституту президентства в Україні, США, Франції для досягнення поставлених цілей.

Завданнями дослідження є:

1. Проаналізувати інститут президентства у становленні громадського суспільства в Україні та контексті суспільних трансформацій сучасної України
2. Вивчити політико-психологічні чинники сприйняття інституту президентства.
3. Порівняти інститут президентства в Україні, США та Франції.

Об'єкт дослідження - суспільні відносини які виникали в результаті створення інституту президентства України, США та Франції.

Предмет дослідження є інститут Президентства в Україні, США та Франції.

Методи дослідження. У контексті досліджуваного питання найбільш доцільним є використання системного підходу, поєднаного з формально-логічним та методом тлумачення правових норм. Однак саме метод порівняльного аналізу дає змогу побачити специфіку досліджуваних відносин та сформулювати висновки щодо імплементації позитивних рис зарубіжного досвіду у вітчизняній правовій традиції. Дослідженням правового статусу поста Президента та його взаємодії з іншими органами влади.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені та сформульовані в роботі пропозиції та висновки - є певним внеском й розвитком в регулюванні державного апарату.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНСТВА

1.1. Інститут президентства у становленні громадського суспільства в Україні та контексті суспільних трансформацій сучасної України

Трансформаційні процеси в сучасній Україні охоплюють всі аспекти життя, та все політичні аспекти. При цьому реформування політичної системи набуває особливого перетворення, оскільки від впливовості та якості інститутів влади залежить якість механізму управління державою.

Особливе місце в політичній системі України займає інститут Президентства, впровадження якого у 1991 р само згідно для себе, раніше стало проявом суспільно-політичної модернізації.

Закріплення на законодавчому рівні цієї державної посади показало спроможність України поглинути в здобуття розвинутих демократичних країн. Адже, протягом XVIII – XX ст. інститут президентства став практично однією з головних особливостей республіканської форми правління. Крім того, як цілком слушно зазначає М.Томенко, становлення президента, та утвердження його ролі в правовому досвіді, відповідають українським звичаям [1, с.34].

«Своєрідним прообразом майбутнього президентства можна вважати посаду гетьмана у козацькій державі. Ідеї республіканської форми правління активно розроблялись в українському політичному досвіді XIX – поч. XX ст.».

Саме так, членами Кирило-Мефодіївського братства був запропонований проект адміністративного розподілу, яка передбачала створення 7 штатів, в кожній із яких свій президент. М.Драгоманов у межах створеної ним автономно-федералістської думки, передбачав, що керуючим державою може бути обраний президент.

Першою ж практичною спробою сформувати українську державність на демократичних принципах у кінці XX сторіччя стало обрання першого президента УНР М.Грушевського. [2.с.43]. Однак подальший розвиток подій не дозволив цим напрацюванням вийти в законну силу. Новіші можливості почали виникати лише у 90-х роках XX сторіччя.

Втім процес формування в Україні власної моделі інституту президентства був дуже складним, та суперечливим, багато непорозумінь, та неясностей. Незважаючи на те, що в сучасному світі інститут президентства є досить розвинений, президент встає в главі держави у багатьох країнах світу.

Значною мірою обсяг повноважень та характер взаємозв'язків президента з іншою гілкою влади залежить від держави, та форми правління. Якщо у парламентських республіках президент - є лише главою держави, то у президентських – він є главою держави та главою виконавчої влади. Саме із запровадженням інституту Президента перед Україною виникла проблема затвердження його статусу.

Надзвичайно складні завдання державного утворення на початку 90-х років двадцятого сторіччя було те, що не було достатньо сформовано партійну систему, та вимагали створення «сильного» президента. Саме тому, не тільки Законом Української Радянської Соціалістичної Республіки "Про Президента Української РСР", але й проектом Конституції України 1992 року передбачалось, що Президент України – глава держави та виконавчої влади.

В цей же час активно почала розбудовувати вертикаль президентської влади – Адміністрація Президента України, що фактично виконувала функції дублера уряду [3, с.464]. По суті, мова йшла про встановлення політичної системи президентського типу. Проте, як свідчить світовий досвід, президентська республіка - тримає більший рівень стабільності, однак може виникнути авторитаризм.

Більшість країн, що утворились після розколу Радянського Союзу, особливо це стосувалось держав азійського світу, продемонстрували істинність цього твердження. Не оминула ця небезпека й Україну у перші роки її державності. Досить помітною виявилась тенденція до піднесення інституту президента відчувалось у втручання справ інших гілок влади. Це не могло не викликати перманентного протистояння, в першу чергу, між президентом та парламентом.

Наступний етап розвитку інституту Президента пов'язаний з прийняттям Конституції України 1996 р. Хоча формально в ній і не визначалась форма правління держави, однак положення про роботи інших гілок влади дають зрозуміти що,цей тип-змішаний.

Утвердження саме змішаної системи правління виявилось найбільш зустрічаємим у країн які входили до радянського союзу,і виходить на етап становлення демократії. Головною перевагою змішаних форм правління є поєднання стабільної роботи президента, та високу відповідальність уряду. Тим самим, такі системи в умовах відсутності жорсткої демократичної традиції, плавно переводять до олігархічного правління.

У цьому контексті варто розглядати і сприйняття Україною європейської практики стосовно інституту президентства . Згідно з ними президент, незважаючи на наділення його багатьма повноваженнями не може бути з'єднання гілок влади. [4, с. 54].

Віднесення глави держави до будь-якої з гілок влади створює проблеми та суперечки. Президент має стояти не над гілками влади, а між ними створюючи систему стримувань и противаг. Подібна трактовка ролі Президента у політичній системі була закріплена Конституцією України 1996 року: "Президент України є глава держави і виступає від її імені, президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина" [5, с.34].

Характерною рисою змішаних, або напівпрезидентських форм республіканського правління являє собою обрання президента на посаду шляхом голосування народу. І хоча сучасна політико-правова теорія і практика не абсолютизують легітимацію глави держави безпосередньо народом, та все ж обрання президента шляхом всенародного голосування надає йому незаперечне право виступати від імені всього суспільства.

Саме такий порядок обрання Президента України найбільшою мірою сприяє розвиненню міцного інституту президентства, та укріплення

державного устрою. Ефективність діяльності президента як загальнонаціонального лідера у змішаних політичних системах, що підтвердив і досвід України, значною мірою залежить від того, чи знаходить він підтримку парламентської більшості, чи вона знаходиться до нього в опозиції.

Але, політична реформа 2004 року, яка забезпечувала переможцям парламентським виборам, доступ до усіх гілок влади, таким чином інститут президентства був не здатний на високу рушійну силу. Передбачалось значне розширення повноважень Верховної Ради в 20 сфері кадрових призначень без існування реальних механізмів "стримувань і противаг".

Крім того, запровадження у межах цієї реформи пропорційної системи виборів, це призвело до того що утворювалася справжня диктатура партійних лідерів. Суспільство виявилось усунутим від впливу на представницькі органи. Тим самим створювались умови для гіпертрофії функцій законодавчого органу та фактичної узурпації ним державної влади.

Повернення до моделі політичної системи, закладеної Конституцією 1996 року, впливає на розвинення політичних конфліктів. За цих умов особливого значення набуває роль Президента України в тому що, він забезпечує суверенітет держави, та впливає на єдність всіх гілок на інститутів влади. Зосередження механізмів управління в руках Президента надає можливість ініціювати соціальні реформи та зміни, оперативно реагувати на суспільні запити, вирішувати протиріччя тощо. При цьому це абсолютно не виключає подальшої модернізації політичної системи.

Враховуючи те, що в Україні відносини між політичними урядовцями досить не досконалі та враждуючи, то ця проблема потребує уваги і удосконалення. Інститут президента відіграє важливу роль у становленні та розвитку Української держави. Його статус, функції і повноваження, а також питання зв'язку всіх гілок влади між собою, являються вивченнями багатьох вчених. Це, зокрема, Погорілко В.Ф., Фрицький О.Ф., Тодика Ю.М., Плахотнюк Н.Г., Агафонов С.А. [1, с. 7].

Як глава держави, він наділений особливою конституційною владою для зосередження уваги на міжнародних виступах, та єдності державного управління [2, с. 307]. Також, як зазначає О.В. Скрипнюк: «конституційно-правовий статус глави держави залежить від форми правління (парламентської, президентської або змішаної форми правління)».

Водночас Президент України за всіх умов був і буде залишатися головним управляючим важелем [3, с. 310]. Президент України є, насамперед, главою держави, арбітром нації, та виконує багато функцій, зокрема представницьку та захищаючу [4, с. 309]. Цю точку зору підтримує і М.В. Савчин, який зазначає: «що згідно із Конституцією України статус глави держави має свою специфіку, оскільки за своїм становищем він посідає місце арбітра у механізмі публічної влади, тобто забезпечує правонаступність і належне функціонування публічних інститутів» [5, с. 394].

Важливим елементом правового статусу Президента України є його функціональні обов'язки. На думку, Скрипнюка О.В: « вони досить тісно корелюються з конституційною правосуб'єктністю Президента України, тобто тими правами та обов'язками, якими Конституція України наділяє главу держави для належної реалізації його завдань і функцій».

Повноваження Президента України охоплюють усі сфери суспільного та державного життя. Він є повноважним впливати на діяльність Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, та судовою гілкою влади, за для того щоб, всі гілки влади працювали тісно поряд з іншими, та воєдино робили сильну та могутню систему державного управління [6, с. 310]. Але повноцінна реалізація інституту президентства в Україні не може існувати без громадянського інституту. І, в першу чергу, це стосується таких елементів прояву демократії як : референдум, вибори та петиції.

Саме тому, дуже важливим та актуальним є Указ Президента України № 32/2012 "Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні". Даний Указ передбачає утворення Координаційної ради з питань розвитку

громадянського суспільства, а також містить Положення про координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства [7, с.43].

В розвиток положень Конституції України, а також вищезазначеного Указу, дуже важливим та знаковим є Указ Президента України № 212/2012 "Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації" [8, с. 68].

Так, зокрема, в цьому документі зазначається, що "Стратегія спрямована на утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави, запровадження громадського контролю за діяльністю влади, забезпечення незалежної діяльності інститутів громадянського суспільства, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави" [9, с.342].

Також, в п.1 "Загальні положення" Стратегії підкреслюється, що "державна і громадянське суспільство в рамках демократичного устрою заінтересовані в діалозі та партнерстві, підвищенні ефективності взаємодії. Без розвиненого громадянського суспільства, зокрема без створення належних умов для забезпечення свободи думки і слова, вільного вираження поглядів і переконань, свободи об'єднань, свободи зборів, участі громадян в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванні, держава не створить можливостей для забезпечення функціонування різних моделей демократії участі, що у поєднанні з безпосередньою та представницькою демократією є умовою успішної модернізації, європейської інтеграції та сталого розвитку" [10, с. 212]. Даний документ в п. 2 "Мета та стратегічні пріоритети державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні" називає мету державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, а також окреслює стратегічні пріоритети цієї політики.

Так, зокрема, в цьому пункті робиться наголос, що "розбудова громадянського суспільства в Україні має орієнтуватися на європейські стандарти забезпечення та захисту прав і свобод людини, зокрема впровадження практики належного врядування, доброчесності, відкритості, прозорості та підзвітності інститутів влади, створення умов для різноманіття суспільних інтересів, у тому числі економічних, екологічних, соціальних, культурних, релігійних, територіальних тощо, і форм їх вираження (громадські ініціативи, суспільні рухи, асоціації, об'єднання)" [11, с.132].

Пункти 3 та 4 Стратегії присвячені принципам та завданням державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Так, зокрема, серед завдань називаються такі, як: «конституційне закріплення в рамках процесу модернізації Конституції України інститутів громадянського суспільства, основ їх взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; сприяння становленню та розвитку мережі інститутів громадянського суспільства у багатоманітності їх форм; налагодження ефективної взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; забезпечення участі громадянського суспільства та його інститутів у процесах формування і реалізації державної, регіональної політики; підтримка різноманітних форм місцевої демократії» [12, с. 43].

Також, в стратегії зазначається, що "реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо вдосконалення правового регулювання порядку утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства передбачає: спрощення процедур та скорочення строків реєстрації інститутів громадянського суспільства (громадські, благодійні організації, органи самоорганізації населення тощо); надання інститутам громадянського суспільства права здійснювати свою діяльність на всій території України; запровадження європейських механізмів контролю органів виконавчої влади за діяльністю інститутів громадянського суспільства; удосконалення процедур проведення місцевих референдумів,

мирних зібрань, загальних зборів (конференцій), громадських слухань членів територіальної громади за місцем проживання; удосконалення правового статусу органів самоорганізації населення, встановлення гарантій їх діяльності;..." [13, с.50]. Звичайно, що деякі з цих запланованих очікуваних результатів не відразу отримують свій вияв в силу багатьох чинників.

1.2 Політико-психологічні чинники сприйняття інституту президентства в Україні та оптимізація державного управління як форма посилення влади

Демократичні перетворення, що проводяться в Україні, привели до негайної модернізації державного механізму. Основою такої моделі став загальноновизнаний в сучасному світі розподіл влади на гілки, та створення окремих інститутів. Президент – це не тільки лідер, який займає вищу ланку в державі, а також своїми повноваженнями створює єдиний механізм. Дослідження проблем функціонування і ролі інституту президентства є вельми актуальним через його наявність у багатьох державах світу (більше ніж в 150 країнах [23.с.76]).

Впливовість цієї інституції суттєво різниться в цих державах: президент або є верховним главою держави, або якщо форма правління змішана або парламентська, то главою в цій формі виступає глава уряду. Проте це ніяк не означає, що у всіх сучасних країнах де є така форма, не означає що президент лідер. Мало хто знає імені президента Німеччини, але всі країни та всі люди знають Ангелу Меркель . Можна погодитись із думкою науковців: « що найбільш адекватною науковою категорією, яка дозволяє розглядати президентство комплексно як поєднання інституційних, соціологічних, індивідуально - та соціально-психологічних факторів, є лідерство» [27, с. 78].

Сьогодні існують й різні точки зору про інститут президентства, які дають змогу зрозуміти ,що науковці обговорюють ці питання. Його сенс і спрямованість являються нерідко протилежними. Президентська влада, як

свідчить досвід пострадянських перетворень, може зробити ряд демократичних перетворень, та повністю узурпувати влади під свій особистий контроль. Тому президентство як таке містить багатозначні можливості. З одного боку, політиками не відкидається можливість виключення інституту президента. З іншого, – наявні сприйняття, потреби і надії. Тому вивчення політико-психологічних особливостей функціонування включає в себе багато аспектів та на сучасний стан є досить актуальною темою. Звичайно, зміст і функції цієї інституції залежить від багатьох суб'єктивних та об'єктивних методів. Особливістю інституту президента є те, що його розвиток підпадає на дуже великий перехід від абсолютно не схожих форм правління з тоталітарного до демократичного ладу. Прибічники сильної президентської влади вбачають в інституті президентства дуже великі перспективи для розвинення та укріплення єдності та цілісності держави. Слід пригадати, що фактично у всіх попередніх актах Конституції України 1996 р. більш детально розглядалось президентська республіка. За відсутності єдиної національної ідеї, наявності політичної впливовості Президента може покращити обставини що до регулювання різних гілок влади.

З іншого боку, наприклад, комуністи, будучі в законодавчій гілці, повністю би були проти інституту президентства. Часто можна почути думку, що українське суспільство хоче бачити всеміючу людину. Український менталітет такий, що громадяни й досі сумують за могутнім лідером який би поборов кризове явище. Так, О. Білий, стосовно цього принципу у суспільній свідомості, слушно зазначає, що: «визнання виняткових прав зверхника дає індивідові можливість психологічної рівноваги, підкорення й субординація є, по суті, радикально редукованим способом орієнтації у суспільному доквіллі. Він також надає індивідові можливість уникнути обтяжливої ситуації вибору, уникнути загрози перетворитись на мішень для численних запитань».

Редукція виступає водночас умовою й наслідком соціального врегулювання. Тяга до сильного лідера виникає, як правило, з суспільних

думок направлених на поліпшення становища. І в тих випадках, коли колективна надія разом з думками, зосереджуються в одній особі, та дія так званого редуційного методу не працює [3, с. 339]. Практично будь-який лідер у переломний період здатний виступити і втілити всі суспільні думки в дію. У дійсності це так і є, а різноманітні політичні технології: підвищення його іміджу, позиціонування, відрив від конкурентів тощо ефективні лише остільки, оскільки йдуть в унісон з особистістю лідера, як "персоніфікатора колективних надій". Але якщо це не так, то довіра стрімко знижується. Досить показовими в цьому відношенні є результати опитування громадської думки. Якщо у 2007 р., 16,8 % громадян України висловились виключення президента з гілок влади [4, с.63]. То за даними фонду Демократичних ініціатив та КМІС у 2012 р. висловили свою думку щодо скасування посади - 3,5 % [5, с.90]. Тобто, ще раз варто звернути увагу на те, що влада зосереджується в багатьох випадках в руках однієї особи, тобто персоніфікована.

Відповідно, особистим якостям президента надається більше значення, ніж підтримання державного механізму, та законодавчої ініціативи. Така персоніфікація влади базується на особливостях менталітету, архетипах нації, традиціях суспільства. До найсуттєвіших рис української ментальності відносять: чуттєвість, атеїзм, інтуїтивне сприйняття сутності складних політичних явищ, мрійливість, індивідуалізм, очікування месії та ін. Фактично відбулось поєднання індивідуалізму, характерного для західної ментальної орієнтації, та східної вразливості, бурхливої реакції на соціальну несправедливість, колективізму, частково змішаного з наївною вірою в сильного лідера, правителя.

Наївне ставлення громадян до політичних діячів, зокрема президента, виражається як кордоцентризм (людина приймає рішення "серцем", емоційно). Отже, громадяни на сьогодні бажають мати президента держави, який би допомагав у вирішенні всіх питань людей, з якими вони звертаються, так лише на протязі 1 півріччя 2018 р. до Президента України надійшло 55,4 тис. звернень, при цьому, з урахуванням колективних звернень,

до Глави держави звернулося близько 287,2 тис. громадян [6, с.52]. Менталітет нації є сприятливим ґрунтом для побудови відносин між Президентом та суспільством, заради вирішення всіх питань.

В умовах подальшої ескалації глобалізаційних процесів можна зробити висновок що для поліпшення роботи державного механізму все більше обертів набирає – інтелектуальна власність. В умовах сьогодення саме інноваційна система, виступає як приклад за для дуже гарного позиціонування серед всіх інших країн. Це пов'язано з постійною зміною соціально-політичних умов.

Інноваційна модель розвитку може, таким чином, послугувати фундаментом підняття конкурентоспроможності. Водночас, вектор на побудову розвинутої держави, яка могла б повністю виглядати на міжнародній арені, як дуже розвинена та сучасна країна, завдяки реформуванню інституту інтелектуальної власності.

Особливу роль в розвитку системи державного регулювання інтелектуальної власності грає саме Президент. Сама етимологія слова президент (лат. praesidens, род. відм. praesidentis – той, що сидить попереду, на чолі) нашою думкою на думку про специфіку його призначення в системі державної влади, а саме, що статус глави держави передбачає також передовий характер діяльності президента. Так, у статті 102 Конституції України йдеться про те, що Президент України "є главою держави і виступає від її імені", а також є "гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина" [1, с.87]. Останній пункт є особливо важливим для предмету нашого дослідження, оскільки стаття 41 Конституції України декларує право кожного "володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності" [1, с.63]. Таким чином, можна говорити про законодавче визначення ролі Інституту Президента в державному регулюванні інтелектуальної власності.

Повноваження Президента стосовно створення, реорганізації та ліквідації державних органів та служб, визначені у статті 106 Основного

Закону, надають йому право відповідно до діючого законодавства здійснювати чи інші заходи щодо реформування системи державного регулювання інтелектуальної власності. Аналізуючи проблему регулювання інтелектуальної власності в Україні, слід враховувати, що тривале перебування під впливом соціалістичних ідей знайшло відображення в особливостях побудови всього державного апарату, зумовило затяжний шлях залучення і оптимізації використання інтелектуального потенціалу нашої країни. В ХХ столітті роль лідера в галузі інноваційної діяльності зайняли США, що було зумовлено не в останню чергу орієнтацією на конкуренцію та дотримання прав інтелектуальної власності.

Проблема інтелектуальної власності та її регулювання має затяжну історію у Сполучених Штатах, ще у 1790 році Конгрес США прийняв акт про авторське право, головною метою якого була охорона авторів і видавців (на той час основним предметом регулювання було книгодрукування), але на ті часи регулювання цього питання було дуже складним. Президент США як глава виконавчої влади володіє великою кількістю повноважень, а саме за згодою (а в окремих випадках і без згоди) Сенату призначати вельможних людей на посади які регламентуються Конституцією і законами США. В Конституції також сформульоване положення про те, що Президент США виступає головою урядових обов'язків та може призначати на посади та тлумачити завдання для цих людей.

Що ж стосується особливостей державного регулювання інтелектуальної власності в США, то можна говорити, що наприкінці ХХ- на початку ХХІ ст.. рівень втручання держави у сферу інтелектуальної власності зріс. Це знайшло своє відображення у законі Бей-Доула 1980 року, що найперший розробив проект про винаходи та технології, які містять федеральні винаходи (тобто винаходи організацій розробників із залученням коштів федерального бюджету), та пам'ятній записці президента Р. Рейгана під назвою "Патентна політика уряду" (1983 р.), в якій були визначені найбільш значущі аспекти нової урядової політики, а саме федеральні відомства мали

поширювати передбачені законом Бея-Доула умови "окрім університетів, організацій, що знаходяться на бюджетному фінансуванні та некомерційних організацій на комерційні організації та фірми" [3, с.82]. Ім'я Р. Рейгана нещодавно помітилось у разі суперечки між Apple та Samsung. Як відомо, Б. Обама наклав вето на рішення Комісії з міжнародної торгівлі США стосовно заборони ввозу на територію Сполучених Штатів продукції компанії Apple, що була створена з порушенням патентів. Це перше вето на рішення Комісії з міжнародної торгівлі США з часів адміністрації Рейгана, що скористалась цим правом у 1987 році. Ця ситуація в значній мірі ще раз показало те що : у патентної політики (як і політики регулювання інтелектуальної власності загалом) США є як значні надбання, так і недоліки, якими можуть користуватися конкуруючі компанії; Інститут Президента в США може розглядатися як основний регулятор у сфері інтелектуальної власності, оскільки, незважаючи на велику кількість спеціальних відомств, саме Президент наділений багатьма повноваженнями.

Значну роль Інституту Президента в державному регулюванні інтелектуальної власності можна відмітити і на прикладі Франції. Так, після заяв президента Н. Саркозі про початок "ери цивілізованого Інтернету", в 2009 році у Франції створились та були узгодженні закони про Інтелектуальну власність в інтернеті, також набрав чинності Вищий орган з поширення творів та захисту авторських прав в Інтернеті АДОПІ (Hadopi). Але ці закони, а особливо принцип "трьох попереджень", якщо було ігнорування то абонент який скачав піратську версію різних файлів залишався без інтернета, бажаної підтримки не було отримано президентом Ф. Олландом, що врешті – решт призвело до рішення про відміну закону (тепер порушення карається штрафом). На цьому прикладі можна прослідкувати значну роль Інституту Президента в оптимізації державного регулювання інтелектуальної діяльності у Франції.

Серед нормативно-правової бази державного регулювання інтелектуальної власності в Україні окрім Конституції України, Цивільного

кодексу України, Господарського кодексу України тощо, найважливіше займають Укази Президента України, а саме: "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади", "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні", "Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні" "Про невідкладні заходи щодо соціального захисту діячів літератури і мистецтва в умовах переходу до ринкових відносин" "Про впорядкування торгівлі деякими підакцизними товарами, пов'язаними з використанням аудіовізуальних творів та примірників фонограм" тощо. Наша молода країна хоч і запозичила від СРСР застарілу моду, але було багато реформ, зокрема 13 серпня 1999 року указом Президента України №987 було ліквідовано Міністерство України в справах науки та технологій, Державне патентне відомство України і Державне агентство України по авторським і суміжним правам, а замість них створено Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності.

Пізніше, Указом Президента України № 1573/99 від 15 грудня 1999 року: « створено Міністерство освіти і науки України яке займалося питаннями інтелектуальної власності донедавна, але з внутрішніми перестановками та змінами. 8 жовтня 2013 року набув чинності Указ президента В. Януковича № 549/2013, згідно якого Державна служба інтелектуальної власності України перестала бути структурним підрозділом Міністерство освіти і науки України, тепер її діяльність "спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі України» [2.с.43]. Таким чином, в Україні Інститутом Президента здійснюються великі кроки спрямовані на налагодження роботи інституту. Отож можна говорити про те, що світові закономірності дають поштовх для підтримання цих інститутів та оптимізації. Інститут Президента відіграє дуже важливу роль у створенні реформ. Саме Інститут Президента дає поштовх для побудови для розробки та розвитку цілісної систему, за для того щоб нормалізувати конфлікт виробництвом та творчістю. Світова історія

президентської форми правління має довгий шлях. У словнику Брокгауза і Ефрона сказано: "Президент республіки є глава держави у республіканських державах, що "відповідає монархові у державах монархічних" [7, с. 302]. І дійсно, президент з латинської означає той, що завжди стоїть спереду та являється главою. Ця посада вже протягом кількох століть характерна для США і деяких країн Західної Європи та Американського континенту.

В залежності від форми республік президент може обіймати різні посади: – бути тільки главою держави (у країнах із парламентською формою правління); – бути одночасно главою держави і виконавчої влади (у країнах з президентською формою правління); – стояти не тільки на чолі держави а й утверджувати роль – прем'єр міністра (у змішаних республіках). Уперше інститут президента виник у США (де у 1787 р. за Конституцією була затверджена відповідна посада) в результаті чого бажання всього суспільства створення сильної демократичної сили в протигаг монархії. Перший президент Америки Джордж Вашингтон обійняв цей пост 30 квітня 1789 р. В Європі посада президента вперше була запроваджена у Франції 1848 року за часів Другої Республіки. 20 грудня 1848 року став Луї Наполеон Бонапарт. Перший президент Швейцарської конфедерації Й. Фурер теж розпочав свою діяльність у 1648 році. У майбутньому часі президент став силою волевиявлення для багатьох держав.

На сьогоднішній день у світі майже 150 країн виступають носіями республіканської форми правління[6, с. 93]. Особливо актуальною проблемою вона стала в кінці ХХ століття в той час коли соціалістична влада та система потерпіла крах, на зміну її прийшли нові форми правління добагатьох держав. Введення інституту президентства, в цей період пояснювалось великим натхненням до нового порядку та дисципліни. Так, 15 травня 1990 року на позачерговому З'їзді народних депутатів М.С. Горбачов був обраний Президентом СРСР. Причиною цього, на думку В. Литвина, стало те, що: «державна влада "небезпечно хиталася між Політбюро ЦК КПРС, яке було позбавлене своїх диктаторських повноважень конституційною реформою, і

Верховною Радою СРСР» [4, с. 680]. До того ж, розпочався процес розпаду Радянського Союзу в той час і почалося становлення суверенітету кожної держави. За цих обставин М. Горбачов провів реорганізацію влади. Рада Міністрів була перетворена на Кабінет Міністрів під наглядом Президента. Президентська рада ліквідовувалася, замість неї створювалася Рада Безпеки як конституційний орган.

Всі ці заходи по зміцненню влади були реалізовані на, четвертому З'їзді народних депутатів СРСР, який відкрився 17 грудня 1990 р. Перехід пострадянських країн до демократичних політичних систем формувався завдяки появу ринкових відносин та розвитку демократії. Як згадує Л. М. Кравчук: "ідея запровадити в Україні інститут президентства виникла наприкінці весни – на початку літа 1991-го. Цікаво, що її підтримували як комуністи, так і 50 представники "Народної Ради". Останні вбачали у введенні інституту президентства важливий крок у напрямку незалежності" [3, с. 111].

Після гострого обговорення, інститут президентства був запроваджений на підставі Закону "Про Президента Української РСР" від 5 липня 1991 року. При обговоренні закону пригадує Л. Кравчук для нього були важливими наступні положення: "По-перше, я наполягав на тому, аби національний лідер обирався всенародно. По-друге, мені видавалося доцільним існування посади віцепрезидента, що, на мій погляд робило схему побудови влади більш демократичною й водночас більш ефективною. На жаль, цю пропозицію тоді категорично не сприйняли комуністи"[3, с. 117]. На думку М. Томенка: "принцип обрання президента прямим шляхом та легітимне правове забезпечення його ролі має вважатися висновком української історичної традиції" [8, с. 35]. 1 грудня 1991 р. одночасно було схвалено Акт проголошення незалежності України та обрано Леоніда Макаровича Кравчука першим Президентом з підтримкою майже 62 відсотків виборців. Втім сам Леонід Макарович на перше місце поставив референдум. Він пише: "Значення референдуму важко переоцінити. Ухвалення Акта про державну незалежність, безумовно, мало величезне значення, але насправді незалежною Україна стала

після 1 грудня" [3, с. 123]. Про це констатували і зарубіжні аналітики, відзначаючи, що: "політичне самовизначення приголомшило Москву і подало приклад, за яким пішли, хоча спочатку невпевнено, інші радянські республіки" [1, с. 93].

Перехідний період у пострадянських державах відзначився неоднозначністю і хаотичністю політичних рухів. Втім інститут президентства був введений у всіх республіках. Це була своєрідна політична мода, тому що багато хто тримав ту думку що президент єдиний важіль для вирішення всього. На пострадянських країнах сформувалося, як стверджують аналітики, 4 типи політ. режимів: « – демократичні – Латвія, Литва, Естонія; – напівавторитарні – Грузія, Азербайджан, Вірменія, Молдова; – авторитарні – Білорусь, Росія, Казахстан, Таджикистан; – неототалітарні – Туркменістан, Узбекистан». Останньою ж інститут президентства із пострадянських республік ввела Білорусь. Прихильники пояснювали необхідність його введення «об'єктивною необхідністю сильної виконавчої влади в період історичного переходу від тоталітаризму до демократії, крім того важливий вплив на це рішення мав позитивний досвід ринкових перетворень в Росії завдяки енергійної діяльності президента Б. Єльцина і його урядової команди» [2, с. 72].

Втім президентство не завжди сприяло формуванню сильної влади. Так, Молдова та Україна разом з Вірменією, Таджикистаном, Узбекистаном, Киргизією їх об'єднує лише одне-нестійка система влади. Крім того, дослідники відзначають, що: "у політичних системах пострадянських країн, які мають значні нафтові ресурси дуже відчутні ознаки авторитаризму, що часом переходять до суті східного деспотизму як, наприклад, у Туркменістані часів Сапармурада Ніязова" [5, с. 210]. Введення поста президента у пострадянських країнах свідчило про те, домінуючі та правлячі органи прийшли до висновку, що кризу можна минути завдяки цьому інституту. Тому на пострадянському просторі створювались президентські республіки (Білорусь, Узбекистан, Туркменістан) та напівпрезидентські, яких більшість, в тому числі Росія і Україна. В той же час у більшості країн Центрально-Східної

Європи була парламентська форма влади(Албанія, Словаччина, Угорщина, Чехія та ін.). Разом з ними в країнах цього регіону представлені змішані види, які включають в себе суміш парламентських та президентських форм (Болгарія, Польща, Румунія, Словенія та ін.). На думку дослідників, причиною цього було: "побоювання того, що після тривалого періоду авторитарної влади, персоніфікованої в особі генерального секретаря Комуністичної партії, у зв'язку із слабкістю демократії може призвести до нової диктатури" [5, с. 167].

Водночас, мали місце спроби на початку 90-х років поширення президентських повноважень у Болгарії, Польщі, Чехії, а в Білорусі, Росії вони були реалізовані.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити такий висновок ,що інститут президентства у посткомуністичних державах сприяв стабілізації політичної влади, її ефективності в проведенні економічних та соціальних реформ, посилення влади за допомогою інституту президента визначило також в більшості посткомуністичних країн неухильний поступ до демократичних форм політичного життя.

Отже, інститут президентства виступає рушійною силою в регулюванні відносин між різними гілками влади, та є невід'ємною частиною державного механізму, та державного устрою.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТА В УКРАЇНІ, ФРАНЦІЇ, США

2.1 Порівняння інституту президенства України і США

Аналіз відповідності України демократичним європейським та світовим тенденціям передбачає верифікацію лише не тільки нормативної бази, а й повсякденної практики тобто реальної практики. Запровадження на початку 90-х рр. XX ст. поста президента СРСР (а згодом – Української РСР) дало початок для нової хвилі вивчення інституту президентства в системі органів влади. Утворення на теренах колишнього СРСР незалежних держав вимагало стрімкої теорії та більш поглиблених знань та уявлень. Феномен президентської влади в Україні став предметом дослідження таких науковців, як: « В.

Бевзенко, Д. Белов, Ю. Бисага, Ф. Бурчак, В. Головатенко, М. Кармазіна, Т. Кіс, І. Костицька, Л. Кривенко, А. Кудряченко, Б. Лазарєв, В. Лемак, В. Мельниченко, Н. Плахотнюк, А. Романюк, Ю. Стасюк, С. Серьогіна, В. Туманова, В. Шатіло та ін.» [4.с.29]. Крім того, з'являються дослідження на рівні кандидатських робіт: « С. Агафонова, І. Батракової, О. Волощук, Р. Князевича, Н. Кононенко, Н. Плахотнюк, Ю. Стасюка та інших» [5.с.87]. У яких розглядаються важливі теоретичні і практичні недоліки інституту президента.

Незважаючи на чималу кількість таких досліджень, усе ж але треба звернути увагу що, досвід європейських держав можна визнати недійсним. Донині немає чітких орієнтирів у виборі моделі президентства у науковій і політичній еліті нашої держави. Тож особливої значущості набуває наукове, об'єктивне і предметне дослідження повноважень глави держави поряд з урахуваннями європейської практики користуючись змінами конституції у 2006 р.

Такий аналіз має не лише академічне, а й практичне застосування. Знання механізму та системи влади в Україні дає змогу побачити впливовість та ефективність діяння Президента на всі гілки влади.

Більш тривалий термін повноважень президента, ніж парламенту, чіткої роботи органів влади (особливо в умовах, коли після парламентських виборів процес формування уряду затягується в часі), а також уособлює собою єдину мету нормальної роботи та функціонування державної влади.

Об'єктивний погляд на період президентства Л. Кравчука (з досить широкими повноваженнями) можна говорити як про позитивні, так і про негативні наслідки (неповага до закону; стійке закріплення у свідомості політиків розуміння категорії права як незаперечної волі держави)

Слушно зазначає дослідниця М. Кармазіна що: «першому Президентові України Л. Кравчуку катастрофічно забракло знань та умінь, системності мислення і лідерських якостей, з одного боку, для увиразнення посади президента в системі влади, надання їй чітких політичних обрисів (форми),

дбайливого закладання засад її демократичності (змісту), з іншого, – для позитивних перетворень усередині держави за допомогою (а, можливо, і всупереч) пострадянської номенклатури» [38, с. 355].

Досить коротке президентство Л. Кравчука виглядало як облаштування під ситуацію. На жаль, не були створені і закріплені на рівні законодавства правила гри що до політиків та їх партій, також для громади; не було жодної зміни конституції; суспільство залишилося не розвиненим та недосвідченими. Крім того, у часи президентства Л. Кравчука зародилася така система, що Президент був над всіма гілками влади, та значно корегував їх дії.

Такий підхід буде до кінця реалізований під час правління Л. Кучми. Відповідно до укладеного між президентом і Верховною Радою України Конституційного договору 8 червня 1995 р. було багато змін що до регулювання інституту президентства. Як наслідок змінилася форма державного правління – Україна зробила перехід на президентську республіку. Після нетривалого періоду лібералізації режиму в країні настав період поступової модернізації

Хоча прийнята Конституція 1996 р. відчутно практично відсікла половину владних повноважень, Як висловлювався один з науковців : «що реальна влада, якою володів другий Президент України, забезпечувала йому абсолютне домінування не лише над прем'єр-міністром і урядом, які були залежними від президентської адміністрації, але і щодо парламенту, коли президент мав вирішальний вплив на формат і поведінку під час голосувань більшості партійних фракцій, незалежно від результатів парламентських виборів. Це дає нам підстави зробити висновок, що фактичні повноваження Президента України до впровадження в дію змін до Конституції значно перевищували повноваження, закріплені за президентом Конституцією України, та повноваження президента США».

Тому, розглядати позицію Президента України у даний період в повній системі напівпрезидентської форми правління, не буде коректним, система повноважень биль схожа на президентську форму правління(з явними

ознаками тяжіння до авторитаризму). Віднайти позитив у правлінні другого українського президента важко про те деякі плюси є: по-перше, неможливість створення парламентсько-радянської республіці, головним ініціатором якого був О. Мороз; по-друге, розробка нових економічних змін; по-третє, під закінчення строк Кучми все закінчилося «помаранчевою революцією»; по-четверте, не беручи увагу слабкість інституту президента, він дуже допоміг у створенні громадянського суспільства.

Найбільш характерними ознаками президентства Л. Кучми (якщо говорити про негативи) стали: - широке використання демократії у всіх сферах суспільного життя (референдумів, голосувань тощо), які були покликані стати ширмою для:

1) фальшивий процес в прояві народного волевиявлення 1999, 2002 та 2004 рр.;

2) значною мірою розширення тіньової політики (таємне законодавство, нагородження людей із сумнівною репутацією тощо);

3) легітимації недемократичних прагнень і устремлінь президента, пов'язаних із підготовкою та змістовним наповненням референдуму 2000 р.;

4) конструювання потрібної президентові структури українського парламенту;

5) маніпулювання політичною свідомістю та поведінкою електорату;

6) фальшування демократичних процедур демократичною риторикою президента та численними популістськими гаслами;

7) створення політичних інститутів,

8) ігнорування Конституції та чинних законів України, заниження та гальмування процесу розвитку.

9) формування специфічного механізму управління державою, вкрай громіздкого і корумпованого. Нагромадження значної влади у руках президента призводило до дублювання повноважень владних інститутів, до підміни їх неконституційними інститутами;

Спробуємо проаналізувати, що насправді президент В. Ющенко втратив з проведенням конституційної реформи.

Якщо до 1 січня 2006 р. президент назначав увесь склад Кабінету Міністрів, та згода парламенту в цьому випадку не була потрібна, тільки для посади Прем'єр-Міністра.

Повноваження щодо формування українського уряду більшою мірою надійшли до парламенту. Отже, президент втратив повноваження на власний розсуд і без втручання парламенту до цього питання, призначає склад уряду але у США Президент не має таких повноважень «за порадою і за згодою сенату» [39, с.142].

Президент України з 1 січня 2006 р. не має права «припиняти повноваження прем'єр-міністра України та приймати рішення про його відставку» Повноваження Президента України, які залишилися після 1 січня 2006 р. можна поділити на дві категорії: 1) традиційні повноваження, якими наділені президенти республік; 2) повноваження, які належать лише українському главі держави.

Зупинимось детальніше на другій групі повноважень, оскільки саме вони підтримують статус Президента найсильніше.

По-перше, згідно з частиною другою ст.102 Конституції: «Президент України - є гарантом не лише державного суверенітету, територіальної цілісності (як, наприклад, у Франції), а й «додержання Конституції України» [9, с.62] (в європейських державах таким гарантом є виключно судова влада – конституційний суд)». Настільки розширене формулювання позицій президента як «гаранта» дає змогу розробляти заходи що до «додержання Конституції України», він може визначати коли порушено повне або часткове функціонування конституційного інституту. З цього випливає, що президент наділений прерогативами розробляти різноманітні заходи що до оновлення Конституції. Чим серйознішими є загрози порушення Основного Закону держави, тим набагато більше виростають повноваження за для захисту Конституції. По-друге, згідно з п.1 частини першої ст.106 Конституції України

президент «забезпечує... національну безпеку». У п.17 частини першої робиться наголос на «здійснення керівництва у сферах національної безпеки та оборони держави» [1, с.64-65]. Зміст положень «національну безпеку» викладений у ст.1 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. №964-IV: це – «захищеність життєва важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам» [37, с.58]. У такому тлумаченні національної безпеки важко знайти, що саме в Україні не належить до «життєво важливих інтересів» особи, суспільства і держави. За вирішення такого надзвичайно широкого (а практично невизначеного) кола питань і відповідає Президент України.

Якщо для подання президентом кандидатури прем'єр-міністра України Конституцією є законний термін 15 днів, для двох зазначених посад такого терміну не існує. Це означає, що лише від волі глави держави та його певних поглядів и завершається етап створення «особистого» Кабінету Міністрів. Судити про п'ятирічний термін президентства В. Ющенка неможливо. Серед позитивних рис варто виділити: демократизацію політичного процесу; зміцнення свободи слова; спроби реанімації націонал-демократії та звернення до української історії; зростання самосвідомості українського суспільства; зникнення тотального страху (який паралізує громадське життя в інших пострадянських республіках); вдалу спробу поставити проблему формування спільної ідентичності українських громадян у контекст державної політики; закріплення на державному рівні основного набору ідеологем, довкола яких може консолідуватися українська політична нація; злам негативних соціальних і демографічних тенденцій (у всіх регіонах країни спостерігається зростання народжуваності і падіння смертності). У зовнішній політиці держави варто виділити успіхи перших років після «помаранчевої революції»: на хвилі ейфорії були скасовані поправки Джексона - Веніка; Україна вступила до СОТ; у 2005 р. виведені війська з Іраку; досягнуто

прогресу у відносинах із ЄС (підготовлено до підписання угоду про асоціацію; досягнуто домовленостей про перспективи спільної модернізації української газотранспортної системи та перехід до спрощеного візового режиму); у відносинах із Російською Федерацією В. Ющенко чітко поставив питання національних інтересів. Як зазначав один науковець Л.Лебедев про правління Л.Кучми: «відсутність системних економічних реформ; спірні підходи у кадровій політиці (кадрові питання вирішувалися у кращих компартійних традиціях) – не талант, компетентність і працьовитість, а особиста відданість, родинні (кумівські, приятельські, бізнесові та ін.) зв'язки залишилися критеріями просування службовими сходами; не зміг сформувати своє оточення таким чином, щоб суспільство не втратило довіри до політиків узагалі; політична боротьба виявилася на порядок вищою, ніж здібності президента реалізовувати правильні ідеї; ситуативна увага до процесу партійного будівництва; часті «перемоги» ситуативних рішень над перспективними; нездатність виконати свої передвиборні обіцянки (крах антикорупційних обіцянок, не розкрито справу Гонгадзе, не покарані фальсифікатори президентської кампанії 2004 р. тощо); сильні розбіжності між благородними словами та бажаннями і способами їх реалізації». Останні роки президентства В. Ющенка характеризувалися відсутністю цілісності в політиці: не вдалося вступити до Північноатлантичного союзу; істотно втрачено відносини з РФ. Україна боролася за місце в Європі але на жаль, не вдалось.

Як наслідок, торжество половинчастих заходів на багатьох фронтах, включаючи до них міжнародну політику, це стало причиною колосальної недовіри громади. Отже, хоч статус Президента України був визначений у Конституції 1996 р., однак можна зробити висновки що перешкодження Основного закону мають як об'єктивні так і суб'єктивні наслідки. Немає чітких орієнтирів у виборі моделі президентства в науковій та загальнополітичній еліті. Існує розрив між конституційними нормами та фактичним положенням Президента у єдиній системі. Отже, інститут

президентства в Україні сьогодні є гіпертрофованим – у своїй поточній діяльності він виходить за межі наданих повноважень. У цих умовах особливого значення набуває наукове, об'єктивне і предметне дослідження зарубіжної демократичної практики інституту президента та політична воля українського політикуму щодо завершення в країні конституційної реформи.

2.2. Порівняння інституту президенства України і Франції

У науковій літературі проблемі функціонування інституту президентства було звернуто багато уваги. Вчені України (В. Авер'янов, Ф. Бурчак, В. Погорілко, В. Тацій, Ю. Тодика, В. Шаповал, Л. Юзьков та ін.), а також Росії (Г. Атаманчук, В. Верін, Є. Глушко, М. Крутоголов, А. Мішин, Г. Решетніков, С. Рябов, Ю. Скуратов, Ю. Тихо-Клімова Г. П., 2010 111 Політологія миров, В. Чиркін та ін.) і далекого зарубіжжя (В. Вільсон, С. Ліпсет, Дж. Уілсон, Л. Фішер, Ф. Ардан, О. Дюамель, Ш. Дебаш, Ф. Шовен, К. Баум, Л. Ольстон та ін.) досліджують всі положення про цей інститут саме: повноваження, місце в загальній системі розподілу влади та ін..

Метою є порівняльний аналіз конституційних повноважень президентів Франції та України, всі акти закріплені у цих двох держав в їх конституціях, та саме головне місце Президентами в органі державної влади. Інститут глави держави сформувався у період становлення сучасної державності, але якщо порівнювати з раннім часом то більше можна сказати що тісно пов'язані з феодалізмом, або навіть з монархією, тому що монарх був не тільки верховним носієм влади, а можна навіть сказати зливався разом з державою [29, с. 36].

Досвід функціонування інституту президентства в різних країнах дає змогу зрозуміти що він виступає щоб сформувати таку звану систему як «система стримувань і противаг». Інститут президентства знаходиться в тісному зв'язку з формою правління яка таким чи іншим способом або наділяє достатніми повноваженнями або навпаки. Вона може бути виборною або наслідуваною. Звідси існують поняття «республіканська форма правління» і «монархічна форма правління».

При республіканській формі правління виникли різноманітні системи правління, різниця яких являється відносинами з усіма гілками влади. При президентській системі влади вся повнота вищої виконавчої влади відноситься до президента який скликає та формує уряд, законодавчій гілці, на жаль недоступна ця функція.

Якщо президент розділяє прерогативи вищої виконавчої влади з прем'єр міністром, який є главою уряду, в тому випадку якщо уряд підконтрольний йому то це напівпрезидентська форма. Нарешті, коли президент є лише конституційним главою держави і його повноваження стосовно уряду не можуть бути, а уряд який підпорядковується парламенту то це парламентська форма правління. Зараз найбільшого поширення набула полупрезидентська система правління, яка робить все для прогресивного існування уряду, але в той же момент підпорядковується парламенту.

Виконавча влада розподіляється між двома конституційними інститутами — президентом і урядом. Відокремлення президента від виконавчої влади призвело до створення інституту президента. Початок цьому відокремленню поклала 112 Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого «№ 5, 2010 Конституція Франції 1958 р., яка встановила, що Президент є арбітром над усіма владами, оскільки забезпечує своїм арбітражем нормальне функціонування публічних влад» [27, с. 98]. Ця формула вплинула на постсоціалістичні країни, у тому числі і на Україну, головним із обов'язків Президента було об'єднання всіх гілок влади воедино. Порівняльний аналіз інституту президента у Франції та Україні, в

яких форма правління напівпрезидентська, це говорить нам про те що главу держави обирають всенародним волевиявленням, тобто голосуванням. Президентські вибори мають прямий характер, де глава країни становиться переможцем за наявності абсолютної більшості голосів. За умов, коли жоден з кандидатів не одержав абсолютної більшості голосів, в такому випадку оголошується другий тур, і туди йдуть ті хто набрав більше всього голосів.

В Україні для кандидатів у Президенти встановлено віковий ценз — 35 років, а у Франції — лише 23 роки. У статті 103 Конституції України закріплено деякі інші цензи: «кандидат у Президенти повинен проживати в Україні протягом десяти останніх перед виборами років та володіти державною мовою. Конституції Франції та України встановлюють обмеження на переобрання президента: одна особа не може бути обрана президентом більш ніж два рази». Конституції Франції та України по-різному визначають порядок заміни посади яка стала вільною. У Франції — це саме Голова Сенату, а в Україні — Прем'єр-міністр (ст. 112 Конституції України), які заміщують посади Президента (але лише до нових президентських виборів, які мають відбутися в найближчий, визначений основними законами час — в Україні згідно зі ст. 103 Конституції не пізніше 90 днів з дня припинення повноважень Президента).

Компетенція глави держави і його інституційне значення встановлюються в конституціях у загальному вигляді: «Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина» (ст. 102 Конституції України). У статті 4 Конституції Франції записано, що «Президент Республіки стежить за виконанням Конституції. Він забезпечує своїм арбітражем нормальне функціонування державних органів, а також спадковість держави». Президент проголошується гарантом національної незалежності, територіальної цілісності і виконання договорів та угод. Він ззовні стоїть над сферою реалізації виконавчої влади, але в реальному часі

бере немаловажну функцію в роботі уряду. Концепція президента-арбітра вже давно знайшла своє положення в теорії і праві державного устрою Франції[29. с. 69]. Про арбітраж глави держави політологія говорила ще у часи становлення Третьої Республіки в 70-ті роки XIX ст. Французькі вчені Ж.-Л. Кермон та Д. Шаньоло в роботі «Органи державного управління Франції в період П'ятої Республіки» роблять великий наголос на не притягнення Президента до лідера парламенту, та керуючим урядом.. Роль президента-арбітра вподібнювалася функціям спортивного судді: Президент не має права втручатися у роботу та систему інших гілок влади, тільки при повній кризовій ситуації. З цією метою президенту надавалися повноваження вирішувати протистояння між гілками влади, демократичним виявленням як-референдум. Але після 1958 р. стала домінувати концепція арбітражу, по якій Президент може втручатися в політичне життя.

Глава держави вже розглядається не просто як символ національної єдності, а як вождь нації, «національний поведар». Змінився й реальний державно-правовий статус Президента Франції, основні повноваження якого закріпила Конституція 1958 р. Повноваження Президента Франції у багатьох випадках збігаються з наділеними правами Президента України ст. 106 Конституції України. Президент України: «забезпечує державну незалежність, національну безпеку та правонаступництво держави; — звертається з посланням до народу та щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України; — представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю, веде переговори та укладає міжнародні договори України». Крім того, Президент України має досить широкі права у сфері законодавства та розробки багатьох НПА. Можна виділити декілька його повноважень у цих областях, що являють собою спільну роботу законодавчої та виконавчої влади.

По-перше, право законодавчої ініціативи. По-друге, право Президента видавати укази та розпорядження на прикладі Основного закону. По-третє,

Президент має право вето щодо розроблених і прийнятих парламентом законів, після накладання вето, закон повертається на пере розгляд. По-четверте, Президент має право призначати всеукраїнське голосування тобто-референдум, що до змін к Конституції. По-п'яте, Президент має право припинити повноваження парламенту згідно з Конституцією ,та почати скликання та вибори нового парламенту. Права Президента щодо виконавчої гілки влади, закріплені за статтею 106 Конституції,та уособлюють співдружність двох гілок влади.

Наприклад Згідно з Конституцією. України: «Президент має право вносити за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України подання щодо призначення Верховною Радою Прем'єр-міністра України в строк не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після одержання такої пропозиції (п. 9); вносити до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ (п. 10), а також подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України (п. 14) та ін. До найважливіших повноважень президентів України та Франції слід віднести право вето і право повернути закон для повторного розгляду до парламенту (п. 30 ст. 106 Конституції України та ст. 18 Конституції Франції)». На відміну від передачі на повторний розгляд, накладання вето це найбільше активне втручання голови держави в законотворчість. Застосування вето потребує повторного проходження в парламенті, в набагато легкій формі.

Остаточне рішення приймається за результатами голосування за допомогою кваліфікаційною більшістю голосів. За успішної реалізації цієї процедури вето президента вважається подоланим. Важливим повноваженням глави Французької Республіки у сфері законотворчості являє собою змогу розпуску нижчої палати — Національних Зборів (ст. 12 Конституції Франції). Згідно з п. 8 ст. 106 Конституції України: « Президент має право розпустити Верховну Раду лише у випадку, якщо протягом 30 днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися». Традиційними можна вважати

повноваження глав держав, пов'язані з сферою відбування покарань а саме: помилування амністія та інше, також нагороджує державними відзнаками та нагородами.

Політологія Президенти Франції та України відіграють також суттєву роль у формуванні судової влади, згідно з Конституцією: «призначення третини складу Конституційного Суду України — п. 22 ст. 106, утворення судів у визначеному законом порядку — п. 23 ст. 106, призначення та звільнення з посади Генерального прокурора України — п. 11 ст. 106, призначення вперше на посаду професійного судді — ст. 128 Конституції України). Статті 20 та 21 Конституції України визначають за Президентом право введення в Україні (чи в окремих її місцевостях) надзвичайного або воєнного стану в разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України». Згідно зі ст. 16 Конституції Франції: «за умов, коли національна незалежність, державні інститути, цілісність території держави або виконання її міжнародних зобов'язань перебувають у серйозній і безпосередній загрозі, а нормальне функціонування органів державної влади не відбувається після офіційних консультацій з прем'єр-міністром, головами палат парламенту і конституційною радою президент вживає заходів, що диктуються обставинами» [4, с. 104]. Це право було використане лише один раз Президентом Шарлем де Голем у 1961 р. під час військової навали. Згідно зі ст. 102 Конституції України: «Президент у встановленому порядку вживає заходів щодо охорони суверенітету, незалежності та державної цілісності України.» У цьому йому допомагає Рада національної безпеки та оборони України.

Рішення Ради національної безпеки та оборони України вводяться в дію указами Президента України (ст. 107 Конституції України). Згідно зі ст. 117 Конституції України: «До складу Ради національної безпеки та оборони України за посадою входять Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України».

Інститут президентства є важливим та необхідним елементом сучасної політичної системи як у Франції, так і в Україні.

Таким чином, головне завдання президента — уособлювати державу всередині країни та за її межами, регулювати дії всіх гілок влади, забезпечувати їх рівновагу, дійовий, консенсуальний режим функціонування державної влади в цілому.

Інститут Президентства в Україні поряд з інститутами Франції та США виглядає не настільки розвинуто, але є багато схожих параметрів. Завдяки європейському досвіду ми зможемо вийти на новий етап розвитку державного механізму

ВИСНОВКИ

В Україні зародження демократії розпочалося ще за часів гетьманату та козаків, але стрімкий рух та модернізація започаткування набуло на початку ХХст. За часів діяльності Центральної Ради було видано чотири універсали, які мали бути собою утотожнювати та наводити чіткі параметри демократизації.

1991 році на референдумі народ віддав голоси в результаті чого Україна заполучила статус незалежної держави, на чолі з першим президентом Л.Кравчуком. 1994 року вперше в Україні обрали наступного керуючого шляхом народного голосування. Главою держави став Леонід Данилович Кучма. Як зазначається у Конституції України: «Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на 5 років». Вже за тих часів був створений апарат президента: «Інститут президентства; Адміністрація Президента (Головне управління організаційно-кадрової політики та взаємодії з регіонами; Головне управління з питань судової реформи, діяльності військових формувань та правоохоронних органів; Головне контрольне управління; Головне управління інформаційної політики; Головне державно-правове управління; Головне управління з питань

зовнішньої політики; Головне управління з питань внутрішньої політики; Головне управління з питань економічної політики; Постійний представник Президента України у Верховній Раді України; Постійний представник Президента України у Конституційному Суді України; Управління Державного Протоколу та Церемоніалу Президента України; Управління з питань забезпечення зв'язків з Верховною Радою України, Конституційним Судом України і Кабінетом Міністрів України; Управління стратегічних ініціатив; Управління з питань громадянства; Управління з питань помилування; Управління з питань звернень громадян; Управління документального забезпечення); Консультативна рада; Рада національної безпеки і оборони України; Місцеві адміністрації. Президент України – глава держави, найвища посадова особа в системі органів держави; Президент України не очолює і не входить у жодну з гілок державної влади, він уособлює державу й державну владу в цілому».

Президент як глава держави уповноважений виступати від імені держави на міжнародній арені так і в межах держави, підтримувати абсолютний суверенітет и цілісність; обирається на формі прямого виборчого права шляхом голосування на строк 5 років. Основні повноваження у сферах: законодавства – має законодавчу ініціативу, а також право вето-це накладання незгоди з законопроектом Верховної Ради; виконавчої влади – призначає на посаду двох міністрів, може відправити прем'єр міністра у відставку, та має право скасування указів Кабінету Міністрів; військово-політичній – Верховний Головнокомандувач Збройних сил України, голова Ради національної безпеки і оборони; кадровій. Видає підзаконні акти, укази і розпорядження. У своїй діяльності Президент України керується Конституцією України; Законом України “Про вибори Президента України”; Законом України про всеукраїнський та місцеві референдуми; Законом України "Про звернення громадян"

Інститут Президента займає невід’ємну роль в систематиці та структури політичних систем України та Франції. Будучи запровадженою саме на основі

французького досвіду, дані моделі мають чимало спільних рис. Однак, порівнявши ці системи, можна додатково виділити окремі риси, які, з огляду на особливості вітчизняної правової культури та національних традицій поки не були впроваджені, але можуть мати позитивний вплив на формування державного механізму в Україні. По-перше, для даних країн характерна змішана форма державного правління, яка визначає відповідні повноваження Президента. Ця форма правління, за визначенням М. Дюверже: «тяжіє або ж до президентської, або ж до парламентської моделі». Залежно від такого спрямування виникає різниця інститутів Президента в аналізованих країнах. Неодноразові зміни політичного курсу України лише посилюють відповідну специфіку. По-друге, особливої уваги заслуговує з'ясування місця Президента серед інших гілок влади. У Французькій Республіці Президент є фактично керівником Уряду за наявності особливої посади Прем'єр-міністра. Натомість в Україні Президенту належать лише контролюючі та призначаючі права. Переважна більшість актів Президента Французької Республіки скріплюється міністрами або Прем'єр-міністром. Це являє собою додатковий стабілізуючий елемент у структурі владних повноважень всіх гілок влади. Однак чинна нормативно-правова база України містить дуже багато суперечностей і багато прогалин. Конституція України не врегульовує питання щодо обов'язку, права то повну процедуру що до підписання документів Президенту Прем'єром. Тому внесення відповідних змін до Конституції України являється дуже актуальною проблемою. По-третє, варто звернути увагу на особливості реалізації Президентом України покладених на нього повноважень.

Аспект співвідношення інституту Президента з іншими органами проявляється в коабітації, тобто Президент Франції за відсутністю політичної сили, повинен співпрацювати з коаліцією, яка буде дуже зменшувати обсяг його повноважень. Водночас в українських реаліях процес функціонування органів влади часто залежить не від існуючої розстановки партійних сил у законодавчому органі, а від особистих інтересів окремих політичних груп. Це унеможлиблює модель співпраці та впливає на нестабільність і зміну

повноважень, зокрема Президента України. Вирішення даної проблеми можливо досягти завдяки вдосконаленню системи стримувань і противаг. По-четверте, необхідно виділити проблеми функціонування даного інституту. Окремою проблемою є відсутність єдиного законодавчого акта, який би визначав особливості правового статусу Президента України. Наразі основні положення регулюються Конституцією України, але обмежений обсяг останньої означає неможливість детального зазначення усіх необхідних правових норм та повноважень у межах лише Основного Закону, що зробило б його громіздким і, як наслідок, малоефективним.

У Франції дані питання вирішуються в органічному законодавстві, який уособлює в собі всі владні повноваження. Водночас його існування встановлює особливий порядок внесення змін та поправок, ніж наприклад у звичайному законі. Тому впровадження схожого за значенням правового акта, з точки зору органічного законотворчості для України є дуже бажаним результатом.

Інститут президентства був заснований в США. Творці американської Конституції створили сильну, одноособову президентську владу яка умістила в собі не тільки повноваження Президента як глави держави, а і главою уряду. Одночасно, для того, щоб запобігти перетворенню єдиної виконавчої влади, було створено систему «стримувань и противаг» яка не дає можливості повністю узурпувати владу в одних руках.

За американською моделлю президентського правління президент має багато повноважень але тільки за системою федеральної влади, якщо казати більше на конституційному рівні то він не може керувати всим механізмом і апаратом. Його повноправними партнерами і “противагами” виступають незалежний Конгрес та Верховний суд. При всій силі своєї влади, Президент у якого на перший погляд повноважень дуже багато не зміг зробити значні перетворення за межами держави так і в її межах без підтримки законодавчої гілки влади. Політична система США дає можливість президенту зосередити

велику кількість повноважень лише після того як Конгрес підтримає більшістю голосів. В такій тісній залежності президентської політики від позиції і дій парламенту — одна з найважливіших відмінностей американської моделі президентства від авторитарних моделей президентської влади.

Американська модель президентства не допускає виникнення двовладдя тобто це коли у Президента своя політика, а Конгрес рухається по своїй політиці. Система розподілу і балансу влад навіть за умов, коли президент представляє одну партію, а більшість Конгресу підтримує опозиційну партію, забезпечує єдність державної політики.

Президентська модель США по багатьох своїх атрибутах набула популярності в багатьох країнах Латинської Америки. Там так само Конституційно затверджена республіканська форма тобто на плечах Президента – функції державного лідера та глави уряду, законодавча гілка влади- Конгрес, а Судова – Верховний суд. Але в той же час латиноамериканська модель все одно відрізняється від американської

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Конституция Французской Республики // Конституции государств Европы: В 3-х т. / Под ред. Л.А. Окуньова. – М. : Норма, 2001. – Т. 3.
3. Конституція України : Науково-практичний коментар / Редкол.: В.Я. Тацій (гол. ред.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук. України. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Х. : Право. 2011. – С. 693 – 784є
4. Конституційне право України. Академічний курс: підручник: У 2-х т. – Т.2 / За заг ред. Ю.С.Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2008. – С. 338 – 430.
5. Органи державної влади України / Ін-т держави і права 453 ім. В.М. Корецького НАН України; ред. Т.В. Онищенко. – К., 2002. – С. 224 – 228, 241 – 246.
6. Скрипник О.В. Курс сучасного конституційного права України / О.В. Скрипник; Акад. прав. наук України. – Х.: Право, 2009. – С. 307 – 311.
7. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України: повний курс: навч. посіб. / О.В. Совгиря, Н.Г. Шукліна. – 2-е вид. переробл. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С. 339 – 343, 347 – 356 та ін..

8. Рудик, П.А. Коментар до конституційних змін: Навч. посіб. 2-е вид. перероб. і доп. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.;
9. Конституція України зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222 – IV. – К.: Атака, 2006. – 64 с.
9. Субтельний Орест. Україна: історія / Орест Субтельний. – К.: Либідь, 1991. – 512 с.
10. Грушевський М.С. Історія України / Михайло Сергійович Грушевський. – К.: Либідь, 1992. – 288 с.
11. Семененко В.И., Радченко Л.А. История Украины с древнейших времен до наших дней / Валерий Иванович Семененко, Людмила Алексеевна Радченко. – Х.: Торсинг, 2002. – 480 с.;
12. Світлична В.В. Історія України / Валентина Василівна Світлична. – К.: Каравела, 2006. – 400 с.
13. Бойко О.Д. Історія України / Олександр Дмитрович Бойко. – К.: Академвидав, 2008. – 688 с.
14. Берназюк Я.О. Проблеми становлення та розвитку інституту Президентства в Україні та зарубіжних країнах / Я.О. Березюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 6(68). – С. 13.
15. Горбатюк В.В. Інститут президенства в Україні: історикоправовий аспект / В.В. Горбатюк // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 2. – С. 325.
16. Слюсаренко А.Г. Історія української конституції / А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. – К.: Т-во "Знання" України, 1993. – С. 31.
17. Хмарук Т. Історія становлення інституту Президента України [Електронний ресурс] / Т. Хмарук. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2013/istoriya-stanovlennya-instytutuprezydenta-ukrajiny>. -Назва з екрана.
18. Статут про державний устрій, права і вольності УНР (Конституції УНР) // Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. – 2-ге вид. Відп. ред. Ю.С. Шемчушенко. – К., 2006. – С. 43-43.

19. Сухонос В. Інститут глави держави в Україні 1917–1921 років / В. Сухонос // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 4. – С. 80., його ж. Сухонос В. Світовий досвід закріплення статусу глави держави: історико-законодавчий аспект / В. Сухонос // Правова держава. – 2007. – Вип. 18. – С. 209.
20. Кохановський В.В. Строк повноважень глави держави в Україні та зарубіжних країнах: конституційно-порівняльний аналіз. Автореферат на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук., К.,- 2012 – 19 с.
21. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм: Монографія. – К.: Юридична фірма "Салком"; Юрінком Інтер, 2005. – 560 с.
22. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.; 4. zakon.rada.gov.ua>laws/show/1630-15;
23. Фрицький О.Ф. Конституційне право України; Плахотнюк Н.Г. Інститут президентства в Україні: конституційноправовий аспект : Автореф. дис.... канд. юрид. наук. – Х., 1999. – С.7; Агафонов С.А. Інститут президента у системі державної влади України : Автореф. дис.... канд. юрид. наук. – К., 2003.
24. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О.В. Скрипнюк. – Х.: Право, 2009. – 468 с. – С. 307;
- 25.. – С. 309; 5. Конституційне право України. Академічний курс : Підручник : У 2 т. – Т. 2 / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2008. – 800 с. – С. 394.
26. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О.В. Скрипнюк. – Х.: Право, 2009. – 468 с. – С. 310;
27. Указ Президента України № 32/2012 "Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://president.gov.ua/documents/14412.html>.
28. Указ Президента України № 212/2012 "Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові

заходи щодо її реалізації" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://koda.gov.ua/sprijannja_rozvitku_gromadjanskogo_suspilstva.

29. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації: Указ Президента України № 212/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://koda.gov.ua/sprijannja_rozvitku_gromadjanskogo_suspilstva.

30. Алексеєнко А. І. Національні держави в умовах глобалізації світу (політичні і правові аспекти) / І. В. Алексеєнко. – Ніжин: ТОВ "Видавництво Аспект – Поліграф", 2006. – 360 с.

31. Гражданская, этническая и региональная идентичность: вчера, сегодня, завтра / рук. проекта и отв. ред. Л. М. Дробижева. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2013. – 485 с.

32. Гумницька Н. Культурна традиція: першооснова збереження національної ідентичності та формування глобального українського простору // Наукові записки. Серія "Культурологія". – Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2011. – Вип. 8. – С. 3 – 11.

33. Кудряченко А. І. Європейський вибір України: досягнення, виклики та перспективи / А. І. Кудряченко // Віче. – 2009. – № 16. – С. 2–4.

34. Галаган Л. М. Он-лайнні ресурси президентських бібліотек світу / Л. М. Галаган // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – Вип. 27.– С. 44–53.

35. Кушерський А. Президентські бібліотеки у світовому інформаційному просторі (на прикладі США) / А. Кушерський // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – Вип. 27. – С. 68–81.

36. Стрішенець Н. Президентські бібліотеки США: історія та досвід функціонування / Н. Стрішенець // Бібл. вісн. – 2001. – № 6. – С. 31–39.

37. Удовик В. М. Представлення глави держави в сучасному інформаційному просторі: досвід провідних країн / В. М. Удовик // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – Вип. 33. – С. 259–267.

38. Чепуренко Я. Структура, формування та збереження документних фондів президентських бібліотек США / Я. Чепуренко // Бібл. вісн. – 2002. – № 2. – С. 22–36.
39. Fawcett S.K. Presidential Libraries: A View from the Center / Sharon K. Fawcett // *The Public Historian*. – 2006. – Vol. 28, No. 3. – P. 253 13-36.
40. Kessel J. H. Source Material: A Presidential Library Fit for Abraham Lincoln / John H. Kessel // *Presidential Studies Quarterly*. – 2009. – Vol. 39, No. 2. – P. 418-423.
41. Smith N. K., Stern G. M. A Historical Review of Access to Records in Presidential Libraries / Nancy Kegan Smith, Gary M. Stern // *The Public Historian*. – 2006. – Vol. 28, No. 3. – P. 79-116.
42. Video Gallery [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.clintonlibrary.gov/videos.html>. – Title from the screen.